

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» (1905)

σελ. 213-214 << Η επανάσταση του Θερίσου (1905) είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης» στο Θέρισσο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμπ και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισσο». Η χωροφυλακή, που υποστήριζε τον Πρίγκιπα, δεν ήταν σε θέση να ελέγχει τα πράγματα, καθώς μάλιστα πολλοί χωροφύλακες αυτομόλησαν προς τους επαναστάτες >>.

β. «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου

σελ. 61 << Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση⁴, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων >>.

γ. Ψήφισμα 5ης Μαΐου 1827

σελ. 123 << Στην Γ' Εθνική Συνέλευση το προσφυγικό προβλήθηκε εντονότερα από τις διάφορες προσφυγικές ομάδες, που ζήτησαν την εκπροσώπησή τους στη Συνέλευση, για να προωθήσουν το αίτημα παροχής χώρου για μόνιμη εγκατάσταση στην ελεύθερη Ελλάδα. Το ψήφισμα της 5ης Μαΐου 1827, με το οποίο καλούνταν όλοι οι ορθόδοξοι «όσων αι πόλεις κατεστράφησαν, να προσέλθουν εις την Βουλήν να ζητήσουν τόπον και να εγείρουν νέας πόλεις», έδειχνε την τάση να επικρατήσει μία ευρύτερη αντίληψη για το προσφυγικό.>>.

ΘΕΜΑ Α2

α. Το πιστωτικό σύστημα της χώρας κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας βρισκόταν σε πρωτόγονη κατάσταση. **ΣΩΣΤΟ**

β. Ένα από τα αιτήματα των αντιπολιτευτικών ομίλων που συγκροτήθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1850 ήταν η ίδρυση αγροτικών τραπεζών.. **ΣΩΣΤΟ**

γ. Στη 16μελή Επιτροπή που ορίστηκε από την Κρητική Πολιτεία συμμετείχαν 12 μουσουλμάνοι και 4 χριστιανοί. **ΛΑΘΟΣ**

δ. Ο παλαίμαχος πολιτικός Ιωάννης Σφακιανάκης σε πάνδημο συλλαλητήριο στο Ηράκλειο (21 Μαρτίου 1905) υποστήριξε τους επαναστάτες του Θερίσου. **ΣΩΣΤΟ**

ε. Την αστική αποκατάσταση ανέλαβε περισσότερο η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ) και λιγότερο το κράτος. **ΛΑΘΟΣ**

ΘΕΜΑ Β1

σελ. 38<< Τα αποτελέσματα ήταν θετικά και έγιναν ορατά λίγα χρόνια αργότερα. Η εγγύηση των Δυνάμεων αύξησε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενώ ο έλεγχος απάλλαξε τους δημοσιονομικούς μηχανισμούς από δυσλειτουργίες του παρελθόντος. Το 1910, παρά τα προβλήματα στο εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών εξαιτίας της σταφιδικής κρίσης και παρά το γεγονός ότι η αποπληρωμή των δανείων εξακολουθούσε να απορροφά το 1/3 των εθνικών εσόδων, τα δημόσια οικονομικά μπορούσαν να χαρακτηριστούν υγιή, οι προϋπολογισμοί ήταν ελαφρώς πλεονασματικοί και οι οικονομικές δυνατότητες του κράτους σαφώς αυξημένες. Αυτή η θετική εξέλιξη επέτρεψε τις μεταρρυθμίσεις των πρώτων κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου, την πολεμική προετοιμασία και τη συμμετοχή στους Βαλκανικούς πολέμους, χωρίς τις δραματικές επιπτώσεις που είχαν στο οικονομικό πεδίο οι πολεμικές κινητοποιήσεις του παρελθόντος>>.

ΘΕΜΑ Β2

σελ. 169 <<Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει σε τόπους με πολιτιστική παράδοση πολλών αιώνων, την οποία μετέφεραν στη νέα τους πατρίδα. Η μουσική που έφεραν μαζί τους επηρέασε τον τρόπο έκφρασης των λαϊκών στρωμάτων και αναδείχθηκε σε λαϊκή μουσική της πόλης (ρεμπέτικα). Πρόσφυγες οργανοπαίχτες και τραγουδιστές κυριάρχησαν στη λαϊκή μουσική σκηνή μέχρι το 1940. Οι πρόσφυγες έκαναν αισθητή

την παρουσία τους και στον πνευματικό χώρο. Οι λογοτέχνες Γ. Σεφέρης, Η. Βενέζης, Κ. Πολίτης, Γ. Θεοτοκάς, Σ. Δούκας, ο ζωγράφος και συγγραφέας Φ. Κόντογλου και ο μουσικός Μ. Καλομοίρης είναι μερικοί από τους πολλούς Μικρασιάτες που διέπρεψαν στα γράμματα και τις τέχνες, πλούτισαν τη νέα ελληνική γλώσσα και συνέβαλαν στην εξέλιξή της. Γενικότερα, σημαντική υπήρξε η προσφορά των προσφύγων στη διαμόρφωση της σημερινής ελληνικής ταυτότητας>>.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α.

Με το αγγλικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν πρόκριτοι, στρατιωτικοί, λόγιοι και έμποροι που είχαν σπουδάσει ή διαμείνει στη Δυτική Ευρώπη, με κύριο χαρακτηριστικό τους τις εθνικιστικές και δημοκρατικές ιδέες. Προς επίρρωση του γεγονότων, το κείμενο Α επισημαίνει πως το Αγγλικό κόμμα αποτελούνταν από οπαδούς του Αλ. Μαυροκορδάτου, οι οποίοι ήταν κυρίως τα στρατιωτικά και πολιτικά στοιχεία της δυτικής Ρούμελης, της Πελοποννήσου και της Ύδρας, αλλά και από πολλούς ομογενείς, εμπόρους, διανοούμενους, που είχαν σπουδάσει σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, κατοίκους δυτικοευρωπαϊκών χωρών, εμπορούμενοι από δημοκρατικές ιδέες. Αισθάνονταν την ανάγκη ενός κράτους δικαίου, το οποίο θα τους εξασφάλιζε την περιουσία και τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες.

β.

Οι επιλογές του αγγλικού κόμματος επηρεάζονταν και από την αντίληψη ότι η Βρετανία αποτελούσε πρότυπο για την εξέλιξη της εσωτερικής κατάστασης της χώρας. Ως θεμελιώδεις αρχές του πολιτικού συστήματος, το αγγλικό κόμμα θεωρούσε το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και τη διάκριση των εξουσιών, αρχές τις οποίες υποστήριξε σε όλη τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα. Πράγματι, το κείμενο Β επιβεβαιώνει πως βασικές αρχές μιας νόμιμης εξουσίας ήταν το κοινοβουλευτικό αντιπροσωπευτικό σύστημα και η διάκριση των εξουσιών, αρχές ακλόνητες και σταθερές κατά τη διάρκεια του επαναστατικού αγώνα.

Ο Μαυροκορδάτος στην αρχή ήθελε να οριστεί η κρατική οργάνωση με γραπτό σύνταγμα, αργότερα όμως τροποποίησε τη θέση του και έβλεπε το σύνταγμα ως την τελική πράξη μιας σειράς εσωτερικών μεταρρυθμίσεων. Το κείμενο Β πιστοποιεί το

γεγονός αυτό και συμπληρώνει πως το 1837 διαφοροποίησε την άποψή του και θεωρούσε το σύνταγμα τελική πράξη εσωτερικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες και μόνο θα καθιστούσαν δυνατή την ύπαρξη συνταγματικής τάξης:

Τέτοιες μεταρρυθμίσεις θα ήταν η εκλογή των κοινοτικών συμβουλίων, δηλαδή και σύμφωνα με το κείμενο Β υποστήριζε να βελτιωθεί αρχικά η τοπική αυτοδιοίκηση, προπάντων να εκλεγούν δημοτικά και επαρχιακά συμβούλια, Επίσης, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, η ελευθερία του τύπου και η συγκρότηση εθνικού στρατού , μεταρρυθμίσεις που το κείμενο Β επαληθεύει με την προσθήκη να διευρυνθούν οι αρμοδιότητες των ορκωτών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας Επίσης επιζητούσε τον περιορισμό της κρατικής εξουσίας, ατομικές ελευθερίες και αυτοκέφαλη ελληνική εκκλησία, χωρίς δεσμεύσεις από το Πατριαρχείο. Σχετικά με το ζήτημα του Αυτοκέφαλου το κείμενο Α υπογραμμίζει την σταθερή στάση του κόμματος, που δίδαξε την ελληνική κοινωνία , αφού τελικά κηρύχθηκε από την Αντιβασιλεία το 1833. Το επιχείρημα του κόμματος ήταν πως η εκκλησία έπρεπε να υπαχθεί στο κράτος και όχι στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, σε έναν θεσμό δηλαδή που δεν δρούσε ελεύθερα, εφόσον υπαγόταν στον σουλτάνο.

Σ' ένα δεύτερο στάδιο επιζητούσε γραπτό σύνταγμα, κράτος δικαίου και κοινοβουλευτικό έλεγχο των πράξεων της κυβέρνησης. Γενικότερα, το αγγλικό κόμμα υποστήριζε την άσκηση μετριοπαθούς πολιτικής, τόσο ως προς τους στόχους όσο και ως προς τα μέσα.

ΘΕΜΑ Δ1

Λίγες μέρες πριν από τη ρωσική κατοχή της πόλης, τον Απρίλιο του 1916, έγινε η παράδοση της Τραπεζούντας από τον Τούρκο Βαλή Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμί μπέη στο μητροπολίτη Χρύσανθο. Αρχικά, το κείμενο Γ αναφέρει πως τον Νοέμβριο του 1914 και τον Φεβρουάριο του 1915, ο ρωσικός στόλος βομβάρδισε την Τραπεζούντα, την οποία η Ρωσία κατέλαβε τελικά στις 18 Απριλίου 1916, στο πλαίσιο της ρωσικής εισβολής στην Τουρκία. Δύο ημέρες νωρίτερα, πριν οι τουρκικές αρχές τραπούν σε φυγή, οι Ρώσοι συγκρότησαν προσωρινή κυβέρνηση υπό τον μητροπολίτη Τραπεζούντος Χρύσανθο [...]: μάλιστα, οι Ρώσοι εμπιστεύθηκαν στον ορθόδοξο μητροπολίτη και την προστασία των μουσουλμάνων. . Επίσης, ο κείμενο Α συμπληρώνει και επιβεβαιώνει πως ο ελληνικός ποντιακός παράγοντας αναγνωρίστηκε επίσημα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου και από την

πλευρά των Τούρκων και από την πλευρά των Ρώσων, καθώς και από τις δυνάμεις της Αντάντ. Το ίδιο κείμενο επισημαίνει πως την παραμονή της ρωσικής κατοχής της Τραπεζούντας (16 Απριλίου 1916), ο Τούρκος βαλής της Τραπεζούντας Μεχμέτ Τζεμάλ Αζμί μπέη και ο αντιπρόσωπος της νεοτουρκικής κυβέρνησης στη Μαύρη Θάλασσα Αλή Ρεζά μπέη παρέδωσαν τη διακυβέρνηση της περιοχής της Τραπεζούντας σε ελληνομουσουλμανικό τοπικό συμβούλιο.

Επιπρόσθετα, το κείμενο Β επιβεβαιώνει την εμπιστοσύνη που απολάμβανε ο Χρύσανθος ακόμη και από την επίσημη τουρκική ηγεσία, σε δραματική συνομιλία λίγο πριν αποχωρήσει η τουρκική ηγεσία και εγκαταλείψει την πόλη στα ρωσικά στρατεύματα (16 Απριλίου 1916. Ο ίδιος ο Χρύσανθος αναφέρει πως περίπου μετά από 5 αιώνες από την άλωση της Πόλης, η διοίκηση δίνεται πάλι στους Έλληνες, υπό την προστασία και φροντίδα της Ελληνικής Εκκλησίας Τραπεζούντος, ενώ τίθενται υπό τις επίσημες τουρκικές αρχές οι μουσουλμάνοι της Τραπεζούντας. Καταλήγει πως όλοι οι εμπλεκόμενοι στην συμφωνία αναφωρίζουν επίσημα την ανθρωπιστική και χριστιανική αποστολή και δράση της Ελληνικής Εκκλησίας.

Ο Χρύσανθος λόγω της συνετής πολιτικής του απέναντι στους μουσουλμάνους της περιοχής, έγινε δεκτός, από τους Ρώσους αλλά και από τους προξενικούς εκπροσώπους των άλλων κρατών, ως ηγέτης στην ευαίσθητη περιοχή, όπου ήταν ακόμη νωπές στους κατοίκους οι μνήμες από τις σφαγές και τις εκθροπραξίες Πράγματι, το κείμενο Α επαληθεύει την πλήρη εμπιστοσύνη όλων των εμπλεκομένων προς τον μητροπολίτη, καθώς και σε μια Επιτροπή από τρεις επιφανείς Έλληνες και τους αρχηγούς της Αστυνομίας και της Χωροφυλακής. Η προσωρινή κυβέρνηση της Τραπεζούντας διατηρήθηκε για δύο χρόνια και λάμβανε όλο και περισσότερο αυτόνομο χαρακτήρα.

Η δίχρονη προεδρία του Χρύσανθου ήταν ένα αληθινό διάλειμμα δημοκρατίας και αρμονικής συμβίωσης χριστιανών και μουσουλμάνων. Το Φεβρουάριο του 1918 η κατάσταση είχε αλλάξει ριζικά, όταν ύστερα από την επικράτηση των μπολσεβίκων το 1917, ο ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα και η περιοχή ξαναπέρασε στην κατοχή των Νεοτούρκων.

Με υπογράμμιση επισημαίνονται τα στοιχεία των παραθεμάτων

- ❖ Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές και εναπόκεινται στην κρίση των μαθητών

Επιμέλεια: Άρης Τσιαντόπουλος